

Bobory Zoltán

Lassan éjig érnek

Ahogy nőnek fáim
úgy múlik el az élet
Lassan már az éjig érnek

Sűrű gyilkos gazból
mentettem ki csenevész
formátlan kis fenyőimet

Negyven éve immár
Sudár délceg fák lettek
Az erkélyről nézem őket

büszke fényes kedvvel
Fölöttük a kéklő ég
alattuk erős gyökérzet

S gyönyörű igéi
az élet regényének
a zöldellő friss dús rügyek...

Uriv után – 1943

megnyúltak a sóhajtások esténként
sötét huzatúvá váltak a szemek...
a fájdalek folyói megeredtek

a földeken jéggé dermedt kezek képe
s a szent lázadások helyett szürke
halk halottsirató énekek születtek.

árvasággal meghasadt bolyongások
nyomában kopott kacatok szerteszét
kezük jegyével akikhez tartoztak

könnyektől megviselt levelek fényképek
fekete ruhák az út mellett tanukként
élő fák emlékekkel vesződő ágain

a semmi egén a temérdek csillag
egyformán hidegen hunyorogva mind
viszi az üzeneteket a magányt a kint

Ünnepelj csak magyar!

Leveszi a polcra egy Illetékes(1),
 unottan letörli róla a port,
 aztán subickolni kezdi;
 pök is rá egyet—csillogjon ám!
 Gyűrött nejlonzacskóban kiviszi
 a pince-raktárból, föl, föl...
 Kint már várják.
 Mint varjak, feketék...
 Illatos öltönyösök.
 Kézről kézre adják-
 hisz fontosak ők;
 öltönye ujjával egyik másik
 még fényesíti—„miattam ragyog”
 Úgy adják át az Illetékesnek(2)
 -Helyezze el!
 Ám ő nem éri fel
 a posztamenst, amire
 fel kell helyeznie.
 Széket dugnak alá lihegve,
 jajj, le ne essen szegény,
 itt *mindenek* előtt...
 Harangok szólnak, s fanfárok,
 lila tömjénfüst lengi be a teret.

Mélyen a kamerába néznek
 az Illetékesek(3).
 A tömeg csak áll.
 Aszpikos tekintettel, illón.
 A VIP is áll. Türelmetlen.
 Bent várja őket aszpikos libamáj.
 De...jajj...még Himnusz...
 Végre, vége! Induló...
 A megbízható megbízott
 leemeli a helyéről(2),
 a gyűrött nejlonzacskóba
 visszatuszkolja, s indul;
 le vele, a dohszagú raktárba,
 a helyére(1).
 Ahol senki se látja,
 sercent egy nagyot;
 a többi közé rakja a polcra.
 S rázárja a vasajtót
ünneppeinkre.
 A következő alkalomig.
 Amikor, a francba,
 dolgozni kell majd megint.

P. Maklári Éva

Találkozás az ördöggel

A kertre néző nagy ablak előtt ráncos, töpörödött öregasszony ült, arcát a hosszú szőrszálak szinte bajuszként, szakállként keretezték. Mozdulatlanul, mereven bámult maga elé, keze a szék karfáján nyugodott.

A folyosón valami furcsa illat terjengett. Nem emlékeztetett sem mosószerre, sem fertőtlenítőre, aztán rájöttem, mi ez: az öregség szaga. Ez áradt a falakból, a kőpadlóból, a nyitott ajtó mögött látható ágyakból, terítőkből.

A nővér szótlánul lépkedett mellettem, majd előre sietett, és jobbra mutatott. A tágas szobában három ágy támasztotta a falakat, az ablak előtt kis asztal állt székekkel.

Zsu a jobboldali ágyon feküdt, a tolószék szorosan az ágy elé támasztva tartotta a takarót is. Nem nézett rám, mikor odaléptünk.

– Zsuzsa néni – szólta az ápolónő – látogatója jött, az unokahúga! Keljünk fel egy kicsit! Úgyis mindjárt hozzák az ebédet – folytatta, majd erőteljes, de lágy mozdulattal felhajtotta a takarót, s rám nézett segítségkérően. Felemeltük a törékeny, sovány testet, s beleültettük a székbe, amit a nővér az asztalhoz gördített.

Leültem. Zsu még mindig nem nézett rám. Másodpercek teltek el ezzel a néma együttléttel, mikor megkérdeztem: – Hogy érzed itt magad?

Végre rám pillantott.

– Szoktál még kötni meg horgolni? – kérdezte. Soha nem foglalkoztam efféle dolgokkal, de édesanyám gyönyörű pulóvereket, terítőket készített, s rendre elajándékozta a rokonoknak, ismerősöknek. Most összekevert bennünket, nem tudja, ki vagyok – hasított belém a gondolat.

– Nem, már nem, reszket a kezem - hazudtam, s elkezdtem elé pakolni néhány gyümölcsöt, csokoládét a táskámból. Újból másodpercek teltek el szótlánul, Zsu ugyanúgy meredt maga elé, mint a folyosón ülő öregasszony, sovány arca nem árult el érzelmeket.

– Hát apád miért nem jött el? – emelte fel a fejét váratlanul. Most mit mondjak? Apám már 15 éve halott. Az egész família ott volt a temetésén, Zsu is.

– Most nem tudott jönni, de majd találkoztok – azt üzeni. Bólintott, s újabb hosszú hallgatás következett.

– Rajzolni szoktál még? – szegezte nekem a kérdést váratlanul. Igen, most felismert, most tudja, ki vagyok.

– Nézd csak, hoztam neked valamit – vettem ki a táskámból a levelezőlapnál nagyobb vastag papírt, amire a halott fiát ölében tartó, könnyező arcú Máriát rajzoltam, s nekítámasztottam az asztalon lévő vázának. Most először csillant meg érzelem a szemében, ahogy a képre nézett.

Zsu apácának készült, és már felavatás előtt állt, mikor feloszlatták a rendeket,

bezáratták a zárdákat. Látszólag alig viselte meg a dolog, amit az is bizonyított, hogy hamarosan talált férfit, aztán elvégzett valamilyen tanfolyamot, ami egész életére biztosította az irodai munkát számára. Mikor első házassága csődbe jutott, újból férjhez ment, s egy okos, jóképű fiúval ajándékozta meg a családot. Mély vallásossága nem kopott el, a vasárnapi misék élete természetes részei voltak. Néha azt mondta, azért imádkozik ilyen buzgón, mert lelkiismeret furdalása van, hogy Jézus szeretetét felcserélte földi érzelmekre, de talán elkerüli a poklot, hiszen semmi nem rajta múlt, csak nem viszi el az ördög.

Nyugodt, egyhangú, de kiegyensúlyozott élete akkor változott meg, mikor nyugdíjba ment. Férje még dolgozott, orvos fia pedig megnősült, és megosztotta a napjait gyerekei és a kórház között. Zsu főzőgetett, takarítgatott a kétszobás panellakásban, s egyre sűrűbben látogatta a templomot, takarítás közben pedig hangosan imádkozott.

Egy nap váratlanul megszólalt párja telefonja a munkahelyen, ahol korábban Zsu soha nem zavarta.

– Valaki dörömböl az ajtón, és azt morogja, hogy elviszlek, elviszlek... – sírta reszkető hangon a telefonba. A megdöbbsent Feri azonnal felhívta a szomszédaszonyt, megkérte, nézzen már oda, ki szórakozik a feleségével, de a válasz megnyugtatta. Egy lélek sem áll az ajtó előtt, Zsu biztos elaludt, és rosszat álmodott.

Néhány nyugodtabb nap következett, mígnem egy este a hazatérő Feri furcsa helyzetben találta feleségét. Zsu a sarokba tolt fotelben ült felhúzott lábbal, a pokrócot fejére borította, rémülten pislogott egy kis résen, és nem volt hajlandó megszólalni. A faggató kérdésekre azt válaszolta, hogy egy fekete árny járkal a lakásban, és azt suttogja a fülébe, hogy elviszlek, elviszlek...

Ettől kezdve reszketett keze, lába, láthatatlan árnyakat hessegetett, a fia által felírt orvosság csekély javulást hozott ugyan, mikor váratlan esemény történt. A munkahelyén megszólaló telefonban Feri Zsu kiabálását hallotta.

– Már felmászott az erkélyre, nagy és fekete, csattogtatja a fogát, vigyorog rám – üvöltötte –, és a patájával rugdossa az erkélyajtót! Mindjárt bejön! – visította. Segíts! Segíts!

Feri örült iramban rohant haza. Zsu a földön feküdt, fejét egyenletes tempóban verte a padlóhoz, úgy vonított, mint egy kutya, és csak injekcióval tudták elhallgattatni. Nem lehetett többé egyedül hagyni. Egy csendes, tiszta otthon mellett döntöttek, ahová hetenként pap is járt, és Zsu mindig meggyóna élete nagy bűnét, mindig kapott feloldozást, elcsendesedett, egyre jobban befelé fordult, s már a család látogatásaira is alig figyelt.

– Egyél egy kicsit! – bízattam, nagyon sovány vagy. Belekóstolt a közben behozott levesbe, evett három kanállal, aztán megrázta a fejét, mint aki teleette már magát.

– Elzavarták, nem jön többet – mondta, s egy picikét elmosolyodott. Megsimogattam a fejét, intettem a nővérnek, hogy fektessük vissza. A tolószékből a rajzom felé nyúlt. Felhúzott térdein megigazítottam a takarót, és rátettem az egyszerű kis képet. Nézte, alig pislogott, jobb kezének mutató ujjával lassú, simogató köröket rajzolt az arcokra, már nem figyelt rám.

Még egy pillantást vetettem az ágyra, és elindultam az ajtó felé. – Isten veled, Zsu – motyogtam szinte hangtalanul.

A folyosón már többen ültek – nők, férfiak – szótlanul, egykedvűen. A szakállas öreg-asszony szoborra merevedve bámulta a semmit, hallgatta a csöndet, talán emlékezett, talán a végtelennel barátkozott.

Káliz Sajtos József

Mindenszentek előtt

A fák földre omlott,	DE
tűzpiros ruháját	
most falják föl a lángok.	h
A kárörvendő varjak	i
versenyt kiabálnak,	t
s a pernyével együtt	e
kavarognak a szélben.	m

Esteledik. A fény átadja	o l t h a t a t l a n .
helyét a ködnek, fagynak.	ü
Elrejtezik minden,	z
el még a lélek is.	e
Akár a tetszhalott:	m
elszunnyad az élet...	

...s oly hamar véget ér,	v
véget érhet,	i
ahogy ellobban a gyufa,	l
vagy egy dallam megszakad,	á
<i>'mint húr, ha pattan'.</i>	g
	o
	m

Bartal Klára

Hajnal a Pilisben

Rejteki tüzek, kigyúljatok,
Köszöntsétek az Áldott Napot!
Barlangok mélyén, vén kövek közt
Régvolt táltosok lelke köröz.
Fakadó forrás szent dallamát
Suttogja ezer fehér barát.
Ébred a sárkány, reszket a föld,
Reszket a lélek is idefönt.
György vitéz kürtje csatára hív,
Hangjára forrón dobban a szív.
Dobbán a kő is. Érzed-e már?
Földanya égi csodára vár.
Villan a fény a tölgy ágain,
Sóhajtva sárgul száz kankalin.

Ima Advent idején

Leverted rég a süvegem –
Emelj magadhoz, Istenem!
Oly' messze az a Betlehem,
Nem érek oda tán sosem.
Magasan van a jászolod!
Kezem, ha többé nem fogod,
Elébed hogyan juthatok?
Segéljetek, nagy királyok!
Csillag mutatta az utat
S Ti megleltétek az Urat.
Köd fátyla borít most eget...
Lehet, hogy mégis elvezet
A Kisdedhez egy égi fény –
S nem csak Karácsony éjjelén?

Didergő nyárban

Szemed kékje az égé
(Lelkemet dermeszti szél).
Fehérlő felhő hajad
(Szívemen sír az eső).
Alattad fekete föld,
Fölötted bársony a gyep,
Sikolt a rózsabokor.

Szánjatok meg!

Bús, őszi szélből síró dallamok...
Kit én szerettem, az is elhagyott.
A Notre Dame-on hogy ragyog a fény!
Mit üzök-hajtok a fél földtekén,
Csodák között csak békét nem lelek...
Egy Apollinaire-sort idézgetek.

Tibai T. Balázs

Lakat

Lehet, hogy velem van a baj, de nekem a lakatról XVI–XVII. századi puszkák kéreklakatos elsütőszerkezete ugrik be. Működését nem írom le, akit érdekel a téma, úgysis ismeri, akit meg nem, az meg nem kíváncsi rá.

Ez még nem lenne baj, de gondolkodásom egysíkúságának ékes bizonyítéka, hogy a lakatról pedig a zárra asszociálok, de nem ajtózár, hanem zává értelemben.

Apai nagyapám volt az első, akitől információkat szereztem, 6-7 évesen, a puszkazávarzatok eltérő voltáról. Talán meglepő, de már e zsenge korban élénk érdeklődést mutattam a fegyverek világa iránt (bár előző év karácsonyára még babát kértem), nagyapám haditechnikai beszámolóját így nem (csak) a jólnevelt unoka kötelező türelmével, de valós érdeklődéssel hallgattam. Egyébként is szerettem a nagyapámat.

Egyenes húzású zár, forgó-toló zár, Mannlicher, Mauser, Schwarzlose-géppuska, nekem mind olyan csodák voltak, amik fantáziámat nem csupán megmozgatták, de tartósan bűvöletbe is ejtették. A fegyverekben nem az ölés és fizikai pusztítás ördögi eszközeit láttam, hanem olyan elmés szerkezeteket, amelyek lehetővé tesznek az ember számára dolgokat, amikre amúgy nem képes. Elérhet távoli célokat, megvédheti vagy biztonságban érezheti magát, esélyegyenlőséget kap nála amúgy sokkal nagyobb erővel szemben. A fegyver nem a gyilkolni, legyőzni, uralkodni, vér és hatalom képzetkörét aktiválta bennem, hanem a megnyugodni, védeni, biztonságban lenni, érteni valami fontoshoz halmazt, és ez így van mind a mai napig.

Nagyapám nem csak fegyverekről mesélt, és a fegyverekről sem csak mesélt. Hallottam tőle az akkor még számomra idegen névről, a Don-kanyarról, Korotojakról és kicsiny orosz falvakról, a bajtársairól, akiket rohamban mellette kaszált le géppuskasorozat, hogy milyen pusztítást végez a támadó-, és milyen a védőkézigránát, miért rettenetes a Sztálin-orgona, miért kell bekormozni a puska célgömbjét, honnan ered a „végeztem hatszáz” kifejezés, és milyen gránátrepesztől megsebesülni.

Ritkán beszélt ezekről a dolgokról; nagyon ritkán. Unokái közül csak nekem. Még nővéremnek sem, pedig ő a kedvence volt. Talán mert a háborút valami mélyen férfidolognak tartotta. Akkor sok dolgot nem értettem, és sok dolgot soha nem is fogok megérteni. Nehézkesen és lassan beszélt ilyenkor, hosszan elgondolkodva. A nevek nagyon fontosak voltak számára, halott társai nevében gondolkodott a legtöbbet, amit én persze untam, de mindig eszébe jutottak végül.

Látszott, hogy ezek az emlékek nagyon mélyről törnek fel és nagyon erősek ah-

hoz, hogy gyakrabban lehetne beszélni róluk. Utána mindig vissza is temette őket több évtizednyi ráakódott élet alá.

Utólag persze ő is sok mindent máshogy látott. Sajnálta azokat a kis orosz parasztházikókat, amelyeket parancsra felégetett, talán büntudata volt, hogy akkor, ott neki volt szerencséje és legjobb barátja helyett véletlenül ő tért vissza élve, és már tudta, hogy valószínűleg annak a gránátrepesznek köszönhette az életét, ami a tiszt csizmáján át a húsába robbant. Így még a tél előtt hátraküldték, és mire sebe begyógyult, addigra vége lett a 2. magyar hadseregnek.

Nagyapám ennek ellenére szerette és tisztelte a fegyvereket. Ezt adta tovább nekem is. Szigorú és megszeghetetlen szabályokat vésett az agyamba, melyek később sportlövészként és amatőr gyűjtőként is mindig eszembe jutottak/jutnak. Megtanított löni is. Nagy szerepe volt abban, hogy az elmúlt évszázadot ne történelemnek tekintsem, hanem családtörténetnek; valami folyamatnak, amelynek nemcsak szemlélője, de valahol részese és része is vagyok. Ezt a tanítványaimnak már nem tudnám megmagyarázni. Pontosabban meg tudnám, de nem értenék. Nem feltétlenül jó, de talán az én korosztályom volt az utolsó generáció, amely történelmi tudattal rendelkezik.

Két fia is kaphatott tőle valamit, mert apám komoly eredményeket ért el lövészetben, három- és öttusában, öccse pedig hivatásos katona lett.

Az előítélettel közeledők véleményével ellentétben a fegyver önfegyelemre és biztonságos helyzetértékelésre nevel, természetesen, jó kezekben. A fegyver kezünk meghosszabbítása, mint bármely szerszám, de rendelkezik valami megfoghatatlan misztikummal is, amit csak érezni lehet, kimondani nem. Ezért nem tud kielégítő választ adni egyetlen fegyverbarát sem, amikor arról faggatják, miért szereti a fegyvereket. Én sem. A bélyeggyűjtőtől miért nem kérdezik meg, miért pont a bélyegek?

A hétvégén többször is eszembe jutott a nagyapám. Halottak napján a temetőben elmeséltem neki, hogy megnősültem, tanítok, és megint Fehérváron élek. Helyeselte. Másnap befutott a vasútállomásra a 424-es gőzmozdony néhány korabeli kocsival. Vándorkiállítás és megemlékezés a doni mozgósítás 60. évfordulóján. A kiállítás felejthető, a gesztus szép. Nem olyan szélsőjobbos fröcsögés és kamasz szkinhedtalálkozó, mint sokszor a II. vh. kapcsán.

Eleget írtam. Most megyek és beolajozom a hatástalanított Frommert. Papa is ilyet használt hatvan éve.